

УДК 378.016:37

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3\(198\)-25-32](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3(198)-25-32)

Кравченко Ганна

Почуєва Ольга

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-2156-3203>ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-6954-5197>

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНСАЛТИНГ» У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ЗА МАГІСТЕРСЬКИМИ ПРОГРАМАМИ

A Розглянуто питання підготовки викладача та керівника освітніх організацій за спеціальностями 011 «Освітні, педагогічні науки». Проблеми навчання студентів із зазначених спеціальностей передбачають отримання необхідних знань і можливостей професійного розвитку. Звернено увагу на дослідження поняття консалтингових послуг в Україні у сфері освіти. Аналіз досліджень поняття «консалтинг» як виду діяльності, з точки зору різних підходів, дозволив з'ясувати, що він відіграє важливу роль у розвитку освітніх організацій. Так як консалтинг спирається на наукову організацію праці, системний аналіз, науково обгрунтовані методи ухвалення рішень. Зосереджено увагу на розуміння значення управлінського консалтингу, який допомагає встановити, які місця в організації найуразливіші, коригує діяльність організації в цілому та, у свою чергу, підрозділяється на стратегічний, маркетинговий і кадровий. Доведено, що вивчення навчальної дисципліни «Педагогічний консалтинг» в умовах підготовки фахівців другого (магістерського) рівня має збагатити студентів знаннями про можливості та ефективність консалтингового консультування, здійснювати психолого-педагогічний аудит, отримувати навички консультантів-тренерів, які координують діяльність у невеликих організаціях і групах, оволодівати вміннями розробляти програми інноваційного розвитку колективу та проводити різні види діагностики тощо. Встановлено, що у процесі викладання навчальної дисципліни основна увага повинна приділятися оволодінню студентами професійними компетентностями; активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що передбачає застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій; використанню певних методик активізації процесу навчання. Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів, а система оцінювання сформованих компетентностей у студентів, яка враховує види занять, стимулює до повсякденної систематичної роботи магістрів і підвищує мотивацію магістрів до опанування управлінських освітніх програм на базі оцінки результатів їхньої навчальної роботи.

Ключові слова: педагогічний консалтинг; навчальна дисципліна; професійні компетентності; методи та форми активізації; оцінювання сформованих компетентностей

S *Kravchenko Hanna, Pochueva Olga. Peculiarities of the content of the course «Pedagogical consulting» in student training by master's programs.*

The content of the article considers the issue of training teachers and heads of educational organizations in the specialties 011 «Educational, pedagogical». Problems of teaching students in these specialties involve obtaining the necessary knowledge and opportunities for professional development.

The article draws attention to the study of the concept of consulting services in Ukraine in the field of education. The analysis of research on the concept of «consulting» as an activity, in terms of different approaches, revealed that it plays an important role in the development of educational organizations. Since consulting is based on the scientific organization of labor, systematic analysis, scientifically sound methods of decision making. The focus is on understanding the importance of management consulting, which helps identify which places in the organization are most vulnerable, adjusts the activities of the organization as a whole and in turn, is divided into strategic, marketing and personnel. It is proved that the study of the discipline «Pedagogical Consulting» in the training of the second (master) level should enrich students with knowledge about the possibilities and effectiveness of consulting counseling, psychological and pedagogical audit, skills of consultants-trainers who coordinate activities in small organizations and groups, master the skills to develop programs for innovative development of the team and conduct various types of diagnostics, etc.

It is determined that in the process of teaching the discipline the main attention should be paid to the acquisition of professional competencies by students; intensification of educational and cognitive activities of students, which involves the use of both active and interactive learning technologies; the use of certain methods of activating the learning process. A necessary element of successful mastering of the discipline material is independent work of students, and the system of assessment of formed competencies in students, which considers the types of classes stimulates daily systematic work of masters and increases motivation of masters to master management educational programs based on evaluation of their work.

Key words: pedagogical consulting; academic discipline; professional competencies; methods and forms of activation; assessment of formed competencies

Кравченко Ганна Юріївна, докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Kravchenko Hanna, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy, foreign philology and translation, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

E-mail: anna.dist61@gmail.com

Почуєва Ольга Олексіївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Pochueva Olga, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy, foreign philology and translation, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

E-mail: olga.pochueva@hneu.net

Актуальність проблеми. Підготовка викладача та керівника освітніх організацій для сучасного стрімко змінюваного суспільства вимагає серйозних зрушень у системі педагогічної освіти. Передусім, це передбачає зміну статусу педагогічної освіти, що відбувається в умовах закладів вищої освіти, які здійснюють навчання за магістерськими програмами на кафедрах педагогічного спрямування. Їхньою соціально-освітньою місією повинно бути визначено провідну роль розвитку педагогічної свідомості суспільства, теоретичне, науково-методичне, кадрове, інноваційно-консалтингове та моніторингове забезпечення системи якісної освіти.

Сучасна освітня політика держави визначає найважливішим завданням вищої освіти підготовку компетентного, конкурентоздатного фахівця.

Нині сфера консалтингових послуг у системі освіти України розширилася до професійного навчання вирішувати проблеми в управлінні як організаціями, так і закладами освіти. Причинами поширення цього явища вважається пошук способів адаптації як людини, так і в цілому організації до постійних мінливих умов зовнішнього середовища, постійної конкурентної боротьби, зростання невизначеності майбутнього.

Аналіз досліджень і публікацій. Консалтинг як вид діяльності має досить давню історію. Цей термін походить від латинського «consultatio» – радитися. Ураховуючи, що «consulting» у перекладі з англійської мови означає консультація, можна визначити консалтинг у широкому сенсі як надання фахівцями порад тим, хто їх потребує.

Дослідженню чинників впливу на розвиток консалтингу різних поколінь та проблемі еволюції консалтингової діяльності присвятили багато своїх робіт закордонних учених: Е. Абрахамсон, Б. Ернст, А. Кайзер, М. Кіппінг, Л. Інгол, А. Кіркпатрік, К. МакКенна, Дж. Глюклер і Т. Армбрюстер, В. Алешнікова, А. Бежанян та ін.

Одним із перших професійних консультантів став засновник теорії наукового управління підприємством Фредерік Тейлор. Потім до нього приєдналися такі консультанти, як Гаррінгтон Емерсон і Артур Д. Літл, роботи яких у галузі наукової організації праці та ефективності виробництва принесли їм світову популярність.

Консалтинг як поняття, що вперше з'явилося в економічній науці й теорії управління, нині носить багатофункціональний і міждисциплінарний характер, оскільки робота консультанта спрямована на аналіз різних аспектів діяльності організації, в тому числі технологічних, економічних, фінансових, правових тощо. Наприклад, Н. Білик розроблено дистанційні консалт-курси «Розвиток та саморозвиток творчого потенціалу вчителя-дослідника». Це дистанційна модель системи підвищення кваліфікації вчителів, котрі претендують на вищу кваліфікаційну категорію. Головна мета консалт-курсів – трансформування інформації та перетворення її у знання, форма співтворчості теоретиків освіти та практиків, розвиток і саморозвиток творчого потенціалу вчителя-дослідника. Особливо акцентується увага на природних і психофізіологічних особливостях учителів через упровадження курсів незалежно від їхнього фаху в регіональну освітню систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Важливою умовою зазначених курсів є моделювання міжособистісних взаємовідносин, коли учасники гри (слухачі курсів) навчаються координувати власні дії, дістають можливість пізнати і змінити себе, свої дії [1, с. 301–302].

У сучасній науковій літературі (економічного, філософського, юридичного, соціологічного, психологічного, медичного, педагогічного спрямування) однозначного визначення поняття «консалтинг» не існує.

Е. Уткін пов'язує відсутність ретельно вивіреного, точного визначення консалтингу з тим, що воно змінюється й наповнюється новим змістом [10, с. 9].

Р. Ченцов відмічає, що відсутність єдиного поняття можливо пояснити різноманітністю предметної сфери консультування, уживаних моделей консалтингу та визначення ролей консультанта в процесі консультування [9, с. 224].

Визначення консалтингу найточніше дано в роботі А. Блинова, Г. Бутиріна, Є. Добренькової: «Консалтинг – це комплекс знань, пов'язаних із науковим пошуком, проведенням досліджень, постановкою експериментів у цілях розширення й отримання нових знань, перевірки наукових гіпотез, установлення закономірностей, наукових узагальнень, наукового обґрунтування проєктів для успішного розвитку організації. Консалтинг спирається на наукову організацію праці, системний аналіз, науково обґрунтовані методи ухвалення рішень» [2].

Управлінський консалтинг допомагає встановити, які місця компанії/організації найуразливіші, коригує діяльність компанії/організації в цілому. Він, у свою чергу, підрозділяється на кілька груп: *стратегічний* – дозволяє аналізувати ринок у глобальному та локальному сенсах, прораховувати можливі ризики; *маркетинговий* – допомагає розробляти стратегію компанії/організації, проводити діагностику цільової аудиторії; головна його мета – збільшення продажів, а також зменшення витрат на рекламу; *кадровий* – консультації з підбору та навчання працівників, створення й розвитку корпоративної культури.

Зазначений вид консалтингу допомагає вирішити такі завдання: поліпшити роботу всіх структур управління компанією/організацією; освоїти нові техніки управління; розробити систему для мотивації працівників; оптимізувати бізнес-процеси.

Мета статті: розкрити значення консалтингу в управлінській та професійній діяльності майбутніх керівників закладів освіти та особливості змісту навчальної дисципліни «Педагогічний консалтинг» у підготовці фахівців другого (магістерського) рівня.

Викладення основного матеріалу. Навчальна дисципліна «Педагогічний консалтинг» є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня за спеціальностями 011 «Освітні, педагогічні науки» та 073 «Менеджмент» в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця. Вивчення дисципліни «Педагогічний консалтинг» має збагатити студентів знаннями про можливості та ефективність консалтингового консультування, здійснювати психолого-педагогічний аудит, отримати навички консультантів-тренерів, які координують діяльність у невеликих організаціях і групах, оволодіти вміннями розробляти програми інноваційного розвитку колективу та проводити різні види діагностики тощо.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є створення умов для засвоєння магістрами цілісної системи знань, які допоможуть забезпечити ефективність процесу управлінського консалтингу в освіті; в ознайомленні з основними параметрами процесу консультування: умовами, структурою, динамікою, чинниками, що впливають на характер протікання консультативного процесу, ефектами і результатами; здійснювати психолого-педагогічний аудит, отримати навички консультантів-тренерів, які координують

діяльність у невеликих організаціях і групах, оволодіти вміннями розробляти програми інноваційного розвитку колективу та проводити різні види діагностики тощо.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: розкрити зміст педагогічного консалтингу та довести необхідність цієї діяльності для планування й організації ефективного управління розвитком організації; розглянути умови успішного консультування, усвідомити технологію надання консалтингових послуг; набути навичок підготовки і проведення консалтингової діяльності.

«Педагогічний консалтинг» – навчальна дисципліна, що вивчає інструментарій консалтингової діяльності й прийняття управлінських рішень із урахуванням особливостей функціонування та розвитку організації.

Об'єктом навчальної дисципліни є педагогічний консалтинг і процеси, що відбивають різні аспекти прийняття управлінських рішень.

Предметом навчальної дисципліни є основні теоретичні положення, поняття педагогічного консалтингу в освіті, основні техніки, процедури та технології в галузі педагогічного консалтингу.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни: «Теорія і менеджмент організацій»; «Педагогічна та професійна психологія»; «Дидактичні системи та педагогічні технології у вищій школі»; «Системний підхід у вищій освіті (школі)»; «Управління освітньою діяльністю»; «Інформаційні технології в освіті».

У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін: «Менеджмент організацій»; «Правові та фінансово-економічні аспекти управління навчальним закладом»; «Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця»; «Моделювання діяльності фахівця»; «Управління стратегічними змінами»; «Обґрунтування та експертиза бізнес проєктів»; «Управління людськими ресурсами» тощо, а також проведення тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт магістерських дипломних робіт.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями (табл. 1):

Таблиця 1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складники компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.	Визначати сучасні підходи до поняття консалтингу
		Розуміти сутність феномену педагогічного консалтингу і його актуально-ціннісні підстави
		Проводити аналіз факторів розвитку консалтингових послуг та їхній вплив на формування професійно-педагогічного консалтингу

Таблиця 1 (подовження)

1	2	3
ЗК 2	Здатність до застосування загальнонаукових і фундаментальних знань, розуміння предметної області та професії	Визначати особливості педагогічного консалтингу
		Здійснювати обґрунтований вибір основних форм соціально-педагогічної діяльності
		Застосовувати методи педагогічного супроводу консалтингової діяльності
		Здійснювати оцінку методів консультаційної допомоги в навчанні дорослих
		Визначати науково-методичний супровід управління розвитком персоналу
СК1	Здатність до виконання професійних завдань і педагогічних функцій в умовах мінливого освітнього середовища	Ідентифікувати технології впровадження педагогічного консалтингу в діяльність закладу освіти
		Визначати маркетингово-моніторингові технології в управлінні розвитком закладу освіти
		Визначати презентаційну діяльність закладу освіти як складника управлінського консалтингу
		Здійснювати оцінку ефективності технології коучингу як механізму професійного саморозвитку
		Формувати здатність до управління проектною діяльністю в закладах освіти

Структуру складників професійних компетентностей та їхнє формування подано відповідно до Національної рамки кваліфікацій України.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних

навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу [6; 8] (табл. 2, 3):

Таблиця 2

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. «Сучасні підходи до поняття консалтингу»	Лекція проблемного характеру з питання «Роль консалтингу в ефективному функціонуванні організації», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 2. «Феномен педагогічного консалтингу та його актуально-ціннісні підстави»	Міні-лекція з питання «Поняття педагогічного консалтингу, актуальність консалтингових послуг», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 3. «Еволюція та фактори розвитку консалтингових послуг»	Лекція проблемного характеру з питання «Наукові підходи до побудови консалтингового процесу у закладі освіти», банки візуального супроводу
Тема 4. «Професійні консалтингові асоціації у світі та в Україні»	Міні-лекція з питання «Консалтинговий процес у закладах освіти», банки візуального супроводу
Тема 5. «Особливості педагогічного консалтингу»	Лекція проблемного характеру з питання «Шляхи підвищення професійної конкурентоспроможності»
Тема 6. «Основні форми соціально-педагогічної діяльності»	Міні-лекція з питання «Кадрове забезпечення педагогічного консалтингу», банки візуального супроводу
Тема 7. «Педагогічна підтримка і тьюторство як методи педагогічного супроводу»	Міні-лекція з питання «Концепція просторової соціалізації в освітньому просторі», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 8. «Методи консультаційної допомоги в навчанні дорослих»	Лекція проблемного характеру з питання «Техніка педагогічного та психологічного консультування різних суб'єктів освітнього процесу», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 9. «Науково-методичний супровід професійної діяльності педагога»	Міні-лекція з питання «Профілактика професійного вигорання», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 10. «Консалтинг в управлінні розвитком персоналу»	Міні-лекція з питання «Самовдосконалення. Управління професійним розвитком», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 11. «Маркетингово-моніторингові технології в управлінні розвитком закладу освіти»	Лекція проблемного характеру з питання «Маркетинг в освітній діяльності закладу освіти», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Таблиця 2 (подовження)

1	2
Тема 12. «Презентаційна діяльність закладу освіти як складника управлінського консалтингу»	Міні-лекція з питання «Основні підходи до визначення позиціонування», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 13. «Коучинг як механізм професійного саморозвитку»	Міні-лекція з питання «Моделі коучингу. Основні ідеї концепції освітнього коучингу», банки візуального супроводу
Тема 14. «Управління проектною діяльністю в закладах освіти»	Лекція проблемного характеру з питання «Основні підходи до управління адміністративний, проектний», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Таблиця 3

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
Тема 2. «Феномен педагогічного консалтингу і його актуально-ціннісні підстави»	Семінарське заняття. «Поняття педагогічного консалтингу, актуальність консалтингових послуг в умовах трансформації системи освіти».	Семінари-дискусії, презентації
Тема 7. «Педагогічна підтримка і тьюторство як методи педагогічного супроводу»	Завдання 1. Виконання індивідуального завдання «План консультування з психологічних і соціально-педагогічних проблем»	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі
Тема 9. «Науково-методичний супровід професійної діяльності педагога»	Семінарське заняття «Провідні наукові підходи до побудови консалтингового процесу у закладі освіти»	Семінари-дискусії, презентації
Тема 11. «Маркетингово-моніторингові технології в управлінні розвитком закладу освіти»	Завдання. Запропонувати медійний супровід консалтингової діяльності	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 13. «Коучинг як механізм професійного саморозвитку»	Завдання. Провести ділову гру «Педагогічне консультування»	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю освітнього процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів, які передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, що недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою ар-

гументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу [6; 8].

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами [3].

Основні види самостійної роботи, що запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведені в *табл. 4*:

Таблиця 4

Завдання для самостійної роботи студентів і форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	К-сть год.	Форми контролю СРС
Змістовий модуль 1. Еволюційний аспект формування педагогічного консалтингу			
Тема 1. «Сучасні підходи до поняття консалтингу»	Вивчення лекційного матеріалу.	6	Експрес-опитування
Тема 2. «Феномен педагогічного консалтингу і його актуально-ціннісні підстави»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Поняття педагогічного консалтингу, актуальність консалтингових послуг в умовах трансформації системи освіти».	6	Презентація результатів

Таблиця 4 (подовження)

1	2	3	4
Тема 3. «Еволюція та фактори розвитку консалтингових послуг»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Провідні наукові підходи до побудови консалтингового процесу у закладі освіти».	14	Презентація результатів
Тема 4. «Професійні консалтингові асоціації у світі та в Україні»	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, вивчення лекційного матеріалу.	8	Експрес-опитування
Усього за змістовим модулем 3		34	
Змістовий модуль 2. Сутнісні характеристики педагогічного консалтингу			
Тема 5. «Особливості педагогічного консалтингу»	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання індивідуального завдання «Розробити проєкт консалтингової служби закладу освіти»	6	Захист індивідуального завдання
Тема 6. «Основні форми соціально-педагогічної діяльності»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання індивідуального завдання «Організувати дискусію з питань педагогічного консультування в умовах інформаційного суспільства»	8	Презентація результатів
Тема 7. «Педагогічна підтримка і тьюторство як методи педагогічного супроводу»	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до практичного заняття, підготовка до тестування. Виконання індивідуального завдання «План консультування з психологічних та соціально-педагогічних проблем»,	6	Презентація результатів
Тема 8. «Методи консультаційної допомоги в навчанні дорослих»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття Виконання індивідуального завдання «Розробити та провести консалтинговий тренінг в групі»	12	Захист індивідуального завдання
Тема 9. «Науково-методичний супровід професійної діяльності педагога»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Провідні наукові підходи до побудови консалтингового процесу у закладі освіти»: Виконання індивідуального завдання: Розробити консалтинговий захід інноваційної спрямованості	10	Експрес-опитування Презентація результатів
Тема 10. «Консалтинг в управлінні розвитком персоналу»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Модель консалтингової служби», виконання практичного завдання «Методом мозкового штурму визначити провідні теми підвищення кваліфікації педагогічного працівника!»	8	Презентація результатів
Усього за змістовим модулем 2		52	
Змістовий модуль 3. Технології впровадження педагогічного консалтингу в діяльність закладу освіти			
Тема 11. «Маркетингово-моніторингові технології в управлінні розвитком закладу освіти»	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання індивідуального завдання «Запропонувати медійний супровід консалтингової діяльності»	6	Експрес-опитування
Тема 12. «Презентаційна діяльність закладу освіти як складова управлінського консалтингу»	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	10	Експрес-опитування
Тема 13. «Коучинг як механізм професійного саморозвитку»	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; Виконання індивідуального завдання Провести ділову гру «Педагогічне консультування»	10	Презентація результатів
Тема 14 «Управління проєктною діяльністю в закладах освіти»	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до виконання практичного завдання «Технології та особливості педагогічного консалтингу у закладах і освіти»	6	Презентація результатів
Усього за змістовим модулем 3		32	
Підготовка до екзамену		10	
Екзамен		2	
Усього за модулем		120	

Відповідно до зазначених вище тем (див. табл. 4) на допомогу студентам пропонується основна і додаткова література.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів ураховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінар-

ські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення «Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою», контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку освітнього процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних заняттях; активна участь у виконанні практичних завдань; активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях; захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання; перевірка есе за заданою тематикою; проведення поточного тестування; проведення письмової контрольної роботи; експрес-опитування; проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль із даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму.

Системи оцінки результатів навчання магістрів можна розділити на підсистеми відповідно до цілей і об'єктів оцінки:

– *оцінка індивідуальних освітніх досягнень* магістрів (стану або динаміки росту) для цілей атестації (підтвердження отримання певного рівня освіти), корекції індивідуальних результатів, переходу на наступний щабель навчання, вибору рівня вивчення окремих навчальних предметів;

– *оцінка рівня освітніх досягнень групи*, закладу освіти з метою оцінки діяльності викладачів, удосконалення процесу викладання і навчання;

– *моніторинг освітніх досягнень вибіркової сукупності магістрів із питань управління* закладами освіти у масштабі окремих регіонів або країни в цілому з метою оцінки якості навчання і тенденцій розвитку.

Значення контролю в сучасній системі вищої освіти визначається тим, що він є системоутворювальним фактором будь-якої педагогічної системи [5].

Вимоги до контролю знань магістрів, які доцільно враховувати під час навчання керівних і педагогічних кадрів, повинні носити індивідуальний характер – контроль за особистою навчальною діяльністю магістра.

Педагогічна діагностика у професійній роботі педагога виконує дві функції: по-перше, надає достовірну інформа-

цію вчителю для прийняття обґрунтованих педагогічних рішень і впливів на об'єкт і, по-друге, виконує роль каналу зворотного зв'язку для отримання повідомлення про результати цих впливів, а в разі необхідності підказує шляхи їхньої корекції.

Основні цілі введення системи оцінювання результатів навчання магістрів за навчальною дисципліною «Педагогічний консалтинг» у роботу кафедр педагогіки, іноземної філології та перекладу ХНЕУ ім. Семена Кузнеця:

– стимулювання повсякденної систематичної роботи магістрів;

– зниження ролі випадкових чинників при здійсненні захисту індивідуального (групового) проєкту під час виконання практичних завдань;

– визначення реального місця, яке посідає магістр серед управлінців своєї категорії відповідно до власних фахових успіхів;

– підвищення мотивації магістрів до опанування управлінських освітніх програм на базі оцінки результатів їхньої навчальної роботи;

– створення об'єктивних критеріїв для визначення кандидатів на продовження навчання у рамках багаторівневої системи освіти [4].

Система оцінювання рівня результатів навчання магістрів заснована на використанні сукупності контрольних точок, оптимально розташованих на всьому часовому інтервалі вивчення модулів навчальної програми. При цьому передбачається розподіл усього програмного матеріалу на низку самостійних, логічно завершених модулів і здійснення відповідно до них контрольних заходів. Важливим принципом системи оцінювання є вимога своєчасно виконання магістром усіх навчальних завдань.

За допомогою відповідних методів педагогічної діагностики (педагогічного спостереження, бесід, анкетувань, інтерв'ю, тестів тощо) проводиться аналіз освітнього процесу та визначається його ефективність (результативність).

Упровадження системи оцінювання результатів навчання магістрів за навчальною дисципліною «Педагогічний консалтинг» орієнтовано на такі цілі, як: визначення прогалів у навчанні; планування подальших етапів освітнього процесу; внутрішня і зовнішня корекція в разі неправильної оцінки результатів навчання; мотивація шляхом захоплення за успіхи у навчанні та регулювання складності наступних кроків; підтвердження успішних результатів навчання; поліпшення умов навчання.

До запровадження системи оцінки необхідно чітко визначити, що повинні знати і вміти магістри, на якому рівні.

Аналіз результатів навчання є підставою для постійного його корегування та вдосконалення на шляху досягнення поставленої мети.

Результативність здійснюваних діагностичних вимірювань свідчить про стан засвоєння матеріалу та просування магістрів до бажаної мети, про недоробки, про доцільність обраних викладачем методів і критеріїв оцінювання, технологій навчання, методів і засобів викладання.

Висновок. У практиці управління освітньою діяльністю в закладах освіти консалтингові послуги у сфері освіти та управління організаціями є важливим фактором ефективного функціонування й розвитку суб'єктів управління. Консалтинг – дуже складне багатофакторне соціальне явище, значення якого в міру розвитку суспільства, ринкових відносин постійно зростає. Основна мета консалтингу полягає в поліпшенні якості керівництва, підвищенні ефективності діяльності компанії в цілому та збільшенні індивідуальної продуктивності праці кожного працівника. Нині освітні організації розвиваються й усе частіше потребують професійної підтримки консультантів різних напрямів, які здійснюють організаційну, педагогічну, навчальну, управлінську та інші види підтримки. Процес науково-методичного супроводу суб'єктів освітньої діяльності інтегрує різноманіття цілей і засобів професійної допомоги: може бути поєднаний із основними пріоритетами педагогічної діяльності та враховувати зміну професійної позиції суб'єкта. Тому до підготовки фахівців другого (магістерського) рівня за спеціальностями 011 «Освітні, педагогічні науки» та 073 «Менеджмент» в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця внесена навчальна дисципліна «Педагогічний консалтинг». Вивчення даної навчальної дисципліни, за результатами зворотнього зв'язку (опитування «Дисципліна очима студентів») з випускниками, допомагає їм швидко адаптуватися в сучасних конкурентних умовах і виводити на новий рівень розвитку організації, якими вони керують.

Перспективи подальших досліджень. Організуючи дослідження з питань навчання магістрів із зазначеного напрямку підготовки, необхідно оптимально поєднувати комплекс методів, який би формував у них уміння та навички щодо управління колективом або іншими об'єктами освітньої діяльності, а активні та інтерактивні методи та форми повинні забезпечити одночасне вивчення як змісту дисципліни, так забезпечувати суб'єкт-суб'єктне спілкування та інформованість особистості студента. При цьому задіяні методи мають відображати динаміку розвитку окремих якостей як на певному етапі, так і впродовж усього освітнього процесу.

Тому вважаємо за необхідне звертати увагу викладачів, які викладають навчальну дисципліну «Педагогічний консалтинг», на розкриття студентам значення інструментарію педагогічного консалтингу, розроблення власного інструментарію та визначення можливості забезпечення ефективного використання в управлінській і професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Білик Н. І. Теоретичні і методичні засади управління адаптивно-педагогічним проектуванням регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.06. Черкаси, 2016. 657 с.
2. Блинов А. О., Бутырин Г. Н., Добренькова Е. В. Управленческий консалтинг корпоративных организаций : учебник. Москва : Инфра-М, 2002. 250 с.
3. Калашнікова С. А. Модернізація програм підготовки керівників навчальних закладів на основі концептуальних засад професійної підготовки управлінців-лідерів. *Освітологічний дискурс*. 2011. № 1 (3). С. 143–167.
4. Кравченко Г. Ю. Особливості впровадження системи оцінювання рівня професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітар-*

- но-технічної еліти : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. Д. Товажнянського, О. Г. Романовського. Харків : НТУ «ХПІ», 2012. Вип. 30–31 (34–35). С. 24–33.
5. Кравченко Г., Почуєва О. Система педагогічного оцінювання результатів навчання магістрів за освітньою програмою «Управління навчальними закладами». *The Academy of Management and Administration in Opole*. 2019. Р. 186–194.
6. Лунячек В. Е. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівних кадрів в умовах магістратури до управління якістю освіти. URL: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/238/246/9677.html>.
7. Навчальний посібник до вивчення дисципліни «Управлінський консалтинг» для студентів спеціальності 8(7).03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» освітньо-кваліфікаційного рівня магістр (спеціаліст) / НТУУ «КПІ»; уклад. Л. Є. Довгань, І. П. Малик, М. В. Шкробот. Електронні тексти дані (1 файл: 1,81 Мбайт). Київ : НТУУ «КПІ», 2016. 198 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/16013>.
8. Педагогічний консалтинг : навч. посіб. / Т. А. Борова, З. В. Рябова, Г. Ю. Кравченко, О. О. Почуєва. Луцьк : Терен, 2019. 324 с.
9. Уткин Э. А. Консалтинг. Москва : ЭКМОС, 1998. 256 с.
10. Ченцов Р. В. Управленческий консалтинг: сущность и значение. *Учёные записки: Роль и место цивилизованного предпринимательства в экономике России* : сб. науч. трудов / под общей ред. В. С. Балабанова. Москва : Российская Академия предпринимательства : Агентство печати «Наука и образование», 2008. Вып. XV. С. 220–227.

References

1. Bilyk, N. I. (2016). *Teoretychni i metodychni zasady upravlinnia adaptivno-pedahohichnym proektuvanniam rehionalnykh osvitynykh system pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv [Theoretical and methodical bases of management of adaptive and pedagogical designing of regional educational systems of advanced training of pedagogical workers]*. (D diss.). Cherkasy [in Ukrainian].
2. Blinov, A. O., Butyrin, G. N., & Dobrenkova, E. V. (2002). *Upravlencheskii konsalting korporativnykh organizatsii [Management consulting for corporate organizations]*: uchebnik. Moskva: Infra-M [in Russian].
3. Kalashnikova, S. A. (2011). Modernizatsiia proqram pidhotovky kerivnykiv navchalnykh zakladiv na osnovi kontseptualnykh zasad profesiinoi pidhotovky upravlyntsiiv-lideriv [Modernization of training programs for heads of educational institutions on the basis of conceptual principles of professional training of managers-leaders]. *Osvitohichnyi dyskurs [Educational discourse]*, 1 (3), 143–167 [in Ukrainian].
4. Kravchenko, H. Yu. (2012). Osoblyvosti vprovadzhenia systemy otsiniuvannia rivnia profesiinoi kompetentnosti pedahohiv v umovakh pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity [Peculiarities of introduction of the system of assessment of the level of professional competence of teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education]. In L. D. Tovazhnianskoho, O. H. Romanovskoho (Eds.), *Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity [Problems and prospects of formation of the national humanitarian and technical elite]*: zb. nauk. prats (Is. 30-31 (34-35)), pp. 24–33. Kharkiv: NTU «KhPI» [in Ukrainian].
5. Kravchenko, H., & Pochuieva, O. (2019). Systema pedahohichnoho otsiniuvannia rezultativ navchannia mahistriv za osvitoiu proqramoiu «Upravlinnia navchalnymy zakladamy» [The system of pedagogical evaluation of the results of master's studies in the educational program «Management of educational institutions»]. *The Academy of Management and Administration in Opole*, 186–194 [in Ukrainian].
6. Luniachek, V. E. *Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky kerivnykh kadrov v umovakh mahistratury do upravlinnia yakistiu osvity [Theoretical and methodological principles of professional training of managers in terms of master's degree in quality management of education]*. Retrieved from <http://mydisser.com/ua/catalog/view/238/246/9677.html> [in Ukrainian].
7. Dovhan, L. E., Malyk, I. P., & Shkrrobot, M. V. (Comps.). (2016). Navchalnyi posibnyk do vvychnennia dystsypliny «Upravlynskyi konsaltingh» dlia studentiv spetsialnosti 8(7).03060101 «Menedzhment orhanizatsii i administruvannia» osvithno-kvalifikatsiinoho rivnia mahistr (spetsialist) [Textbook for studying the discipline «Management Consulting» for students majoring in 8 (7).03060101 «Management of organizations and administration» educational qualification level master (specialist)]. Kyiv: NTUU «KPI» [in Ukrainian]. Retrieved from URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/16013>.
8. Borova, T. A., Riabova, Z. V., Kravchenko, H. Yu., & Pochuieva, O. O. (2019). *Pedahohichnyi konsaltingh [Pedagogical consulting]*: navch. posib. Luts'k: Teren [in Ukrainian].
9. Utkin, E. A. (1998). *Konsalting [Consulting]*. Moskva: EKMOС [in Russian].
10. Chentcov, R. V. (2008). *Upravlencheskii konsalting: sushchnost i znachenie [Management consulting: essence and significance]*. In V. S. Balabanov (Ed.), *Uchenye zapiski: Rol i mesto tsivilizovannogo predprinimatelstva v ekonomike Rossii [Scientific notes: The role and place of civilized entrepreneurship in the Russian economy]*: sb. nauch. trudov (Is. XV, pp. 220-227). Moskva: Rossiiskaia Akademiia predprinimatelstva: Agentstvo pechati «Nauka i obrazovanie» [in Russian].

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 17.05.2021